

סוג הבחינה: בגרות לבתי-ספר על-יסודיים
 מועד הבחינה: קיץ תשס"ב, 2002
 מספר השאלון: 011103
 נספח: גיליון תשובות

ידיעת הלשון והבעה

שאלון משולב

לבתי-ספר עצמאיים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – שאלות סגורות

פרק א: ניתוח פעלים	—	$(1 \times 10) + (1 \times 5) + (2 \times 5)$	—	25 נקודות
פרק ב: דיוקי הגייה	—	(2×4)	—	8 נקודות
פרק ג: תורת ההגה ותצורת השם	—	(2×8)	—	16 נקודות

חלק שני – שאלות פתוחות

פרק ד: תחביר ושחבור	—	(5×4)	—	20 נקודות
פרק ה: הבנה	—	$(4+2 \frac{1}{2}+4+1 \frac{1}{2}+2+9)$	—	23 נקודות
פרק ו: הבעה	—		—	8 נקודות
סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. ענה על השאלות 1-40 בגיליון התשובות המצורף.
 2. כתב ברור, כתיב נכון, פיסוק מדויק ושמירה על כללי הדקדוק מסייעים להצלחה בבחינה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.
 ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

חלק ראשון – שאלות סגורות

ענה על השאלות בחלק הראשון (1-40) בגיליון התשובות המצורף.

בשאלות אלו מוצעות לכל שאלה ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה. בנספח תמצא גיליון תשובות ובו מספרי השאלות, ולידם אותיות המציינות את התשובות המוצעות. בכל שאלה בגיליון התשובות סמן × במשבצת הצמודה לאות המציינת את התשובה הנכונה.

סמן × אחד בלבד, ואל תדלג על שום שורה. אם תסמן יותר מ-× אחד לשאלה, תיפסל התשובה.

בסיום המבחן מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.

דוגמה	
XX.	הן תִּאֲפִינָה חלות לכבוד שבת.
61.	הפועל תִּאֲפִינָה נגזר מהשורש:
א. א-פ-י	ב. פ-נ-י
(א-פ-ה)	(פ-נ-ה)
62.	בבניין:
א. הופעל	ב. הפעיל
ג. קל	ד. פועל
את התשובות הנכונות עליך לסמן בגיליון התשובות כך:	
61.	א ☒ ב ☐ ג ☐ ד ☐
62.	א ☐ ב ☐ ג ☒ ד ☐

פרק א: ניתוח פעלים (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-20.

לפניך עשרה משפטים, המסומנים בספרות הרומיות X – I.
בכל משפט יש פועל, ואליו מכוונות שתי שאלות.

במשפטים V – I (שאלות 1-10) עליך למצוא את השורש ואת הבניין של הפועל.
(לכל שאלה – נקודה אחת)

I. הנוסעים הִדְקוּ את חגורות המושב לפני ההמראה.

1. הפועל הִדְקוּ נגזר מהשורש:

א. ה-ד-ק ב. ד-ק-י ג. ד-ק-ק ד. י-ד-ק
(ד-ק-ה)

2. בבניין:

א. הפעיל ב. קל ג. פיעל ד. התפעל

II. כל הפונים בכתב יְזַדְּהוּ בשם המלא.

3. הפועל יְזַדְּהוּ נגזר מהשורש:

א. ז-ד-י ב. י-ז-י ג. ת-ז-י ד. ז-ה-י
(ז-ד-ה) (י-ז-ה) (ת-ז-ה) (ז-ה-ה)

4. בבניין:

א. נפעל ב. התפעל ג. פיעל ד. הפעיל

III. אי-אפשר לְצַאֵת ידי חובת הכול.

5. הפועל לְצַאֵת נגזר מהשורש:

א. צ-א-ת ב. י-צ-ת ג. י-צ-א ד. צ-ת-ת

6. בבניין:

א. פיעל ב. קל ג. נפעל ד. הפעיל

IV. הוא מְעַרְהַ בחברה.

7. הפועל מְעַרְהַ נגזר מהשורש:

א. ע-ר-ר ב. ע-ר-ע-ר ג. י-ע-ר ד. ע-ר-י
(ע-ר-ה)

8. בבניין:

א. פועל ב. הופעל ג. קל ד. התפעל

V. המטען הוֹבֵל למחסנים.

9. הפועל הוֹבֵל נגזר מהשורש:

א. ה-ב-ל ב. י-ב-ל ג. ב-ל-י ד. ב-ל-ל
(ב-ל-ה)

10. בבניין:

א. פועל ב. קל ג. הפעיל ד. הופעל

במשפטים X – VI (שאלות 11-20) עליך למצוא את השורש (נקודה אחת)
וצורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר (2 נקודות).

VI. התלמידות תְּמַמְנָה את עֲלוֹת הספרים.

11. הפועל תְּמַמְנָה נגזר מהשורש:

א. א-מ-נ ב. י-מ-נ ג. מ-מ-נ ד. מ-נ-י
(מ-נ-ה)

12. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

א. נְּמַמֵּן ב. יֵאָמֵן ג. מְּמַמְנו ד. מְּנו

VII. הם מְּצַרִּים את צעדינו.

13. הפועל מְּצַרִּים נגזר מהשורש:

א. צ-ר-ר ב. צ-ר-י ג. י-צ-ר ד. צ-ר-מ
(צ-ר-ה)

14. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

א. תְּנַצֵּר ב. צוֹרְרִים ג. תְּצַר ד. יְצַרְמו

VIII. מוצרים העשויים מנייר מְתַכְּלִים באדמה במהירות.

15. הפועל מְתַכְּלִים נגזר מהשורש:

א. י-כ-ל ב. א-כ-ל ג. כ-ל-ל ד. כ-ל-י
(כ-ל-ה)

16. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

א. יְתַכְּלוּ ב. נוֹכַל ג. תִּכְּלָה ד. לְכַלֵּל

IX. המבחן שנוֹעֵד לשבוע הבא נדחה.

17. הפועל נוֹעֵד נגזר מהשורש:

א. י-ע-ד ב. ע-ד-י ג. מ-ע-ד ד. ע-ד-ד
(ע-ד-ה)

18. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

א. תִּעְדִּי ב. מְעַדוּ ג. הוֹעִידוּ ד. תִּנְעֲדִי

X. אַרְגָּנְתִּי כינוס רב-משתתפים.

19. הפועל אַרְגָּנְתִּי נגזר מהשורש:

א. א-ר-ג ב. ר-ג-נ ג. ג-נ-נ ד. א-ר-ג-נ

20. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:

א. אַרְגָּן ב. נֶאָרַג ג. מְאָרְגָּן ד. אַגְרָת

פרק ב: דיוקי הגייה (8 נקודות)

ענה על כל השאלות 21-24.

בכל אחת מהשאלות 21-24 יש ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה.

בכל שאלה בחר באפשרות אחת.

בגיליון התשובות סמן × במשבצת הצמודה משמאל לאות המציינת את האפשרות שבחרת.

בשאלות 21-24 יש לדייק בצורת שם המספר ובהגיית הפועל. (לכל שאלה – 2 נקודות)

21. אני א. ימְכַר שְׁנַיִם-עֶשֶׂר אֶלֶף } חוברות.
 ב. ימְכַר שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה אֶלֶף
 ג. אִמְכַר שְׁנַיִם-עֶשֶׂר אֶלֶף
 ד. אִמְכַר שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה אֶלֶף

22. אֵל א. תְּכַחֵשִׁי } שהבטחת לי הנחה של
 ב. תְּכַחֵשִׁי
 ג. תְּכַחֵשִׁי
 ד. תְּכַחֵשִׁי } תְּמַשֶּׁה אחוזים.
 תְּמַשֶּׁה אחוזים.
 תְּמַשֶּׁה אחוזים.
 תְּמַשֶּׁה אחוזים.

23. שאלה מספר א. שְׂמוֹנִים וְאַרְבַּע מֵסָבֶכֶת } מאוד.
 ב. שְׂמוֹנִים וְאַרְבָּעָה מֵסָבֶכֶת
 ג. שְׂמוֹנִים וְאַרְבָּעָה מִסָּבֶכֶת
 ד. שְׂמוֹנִים וְאַרְבַּע מִסָּבֶכֶת

24. א. לא יְכַלְתִּי } להגיע לפגישה שהתקיימה
 ב. יְכַלְתִּי
 ג. יְכַלְתִּי
 ד. יְכַלְתִּי } בַּעֲשָׂרָה
 בַּעֲשִׂירִי
 בַּעֲשָׂרָה
 בַּעֲשִׂירִי

פרק ג: תורת ההגה ותצורת השם (16 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שמונה מהשאלות 25-40 (לכל שאלה – 2 נקודות).

תוכל לבחור את השאלות בלי הגבלה משתי החטיבות (מתורת ההגה ומתצורת השם) א תוכל לבחור רק מאחת החטיבות (רק מתורת ההגה או רק מתצורת השם).
בגיליון התשובות סמן × במשבצת הצמודה משמאל לאות המציינת את האפשרות שבחרת.

תורת ההגה

25. באיזו מילה ההטעמה היא מלעילית?

- א. עִכּוּ ב. חוֹלוֹן ג. בְּרִיקָה ד. חִיפָה

26. באיזו מילה יש ארבעה עיצורים?

- א. תִּישָׁנוּ ב. קִנִּיתִי ג. עֵתוֹנָאִי ד. פְּנָאִי

27. הַהֶסֶבֶר של הַמְרָצָה לְבַעֲיָה היה מְעַנֵּיין מְאֹד.

סדר השוואים במילים המודגשות הוא:

- א. נח – נח – נע – נע – נח – נח
ב. נח – נע – נע – נע – נח – נח
ג. נע – נח – נע – נח – נע – נע
ד. נע – נח – נע – נח – נע – נח

28. באיזו מילה יש דגש חזק משלים?

- א. חִבָּה ב. לְשָׁפָה ג. פִּקֹּחַ ד. שְׁטָפוֹן

29. באיזה משפט הנאמר נכון?

- א. במילה תִּצְטַלְמֶנָה יש דגש חזק משלים.
ב. במילה תִּצְטַלְמֶנָה יש הידמות חלקית בתכונת הקוליות.
ג. במילה תִּצְטַלְמֶנָה יש הידמות מלאה וגם הידמות חלקית בתכונת הנחציות.
ד. במילה תִּצְטַלְמֶנָה יש שיכול עיצורים וגם הידמות חלקית בתכונת הנחציות.

30. באיזו מילה חל תשלום דגש?

- א. טַרַח ב. קַרַח ג. נָקַר ד. קַרַח

31. באיזו מילה חלו שתי השפעות של העיצור הגרוני על הגייתה?

- א. מְעַרֵד ב. נְעַנֵיק ג. הַעֲרִיץ ד. יַעֲסִיקוּ

32. באיזה משפט הנאמר אינו נכון?

- א. הדגש במילה שפִּעַת הוא דגש חזק תבניתי.
ב. במילה שפִּעַת חל תשלום דגש.
ג. במילה שפִּעַת חלה הנמכת תנועה.
ד. הטעם במילה שפִּעַת הוא מלעילי.

תצורת השם

33. איזו מילה לא נוצרה מהקלחם?

- א. מְתִי ב. אֵיזָה ג. אֵיפָה ד. הֵיכֵן

34. באיזו מילה התייזו הראשונה היא שורשית?

- א. תוֹרָשָה ב. תוֹעָלַת ג. תוֹצָר ד. תוֹפֵר

35. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת דרך תצורתה?

- א. שִׁדְכֵן ב. שִׁכְחֵן ג. מִדְחֵן ד. צִנְחֵן

36. איזה שם יוצא דופן מבחינת משמעות המשקל?

- א. מְגִבֵר ב. מְחַנֵה ג. מְשַׁאֵבָה ד. מְשַׁאֵף

37. איזה שם פעולה יוצא דופן מבחינת הבניין?

- א. הֶאָטָה ב. בִּקְשָה ג. שָׁנוּי ד. בָּאוּר

38. באיזה משפט הנאמר **אינו** נכון?

- א. במילה **מְסֻקָּה** יש דגש חזק משלים.
- ב. המילים **מְסֻקָּה**, **מְגֻלָּה** הן מאותה גזרה ומאותו משקל.
- ג. המילים **מְסֻקָּה**, **תְּפֻלָּה** הן מאותה גזרה.
- ד. המ"ם במילה **מְסֻקָּה** היא מ"ם שורשית.

39. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת הגזרה?

- א. **אָח**
- ב. **רֶדֶךְ**
- ג. **צֵל**
- ד. **תֵּן**

40. באיזה משפט הנאמר **אינו** נכון?

- א. המילים **שָׁרַת**, **נְהָג** הן מאותו משקל.
- ב. המילים **שָׁרַת**, **גִּבְאִי** הן מאותה גזרה.
- ג. המילים **שָׁרַת**, **נְהָג**, **גִּבְאִי** מציינות בעלי מקצוע.
- ד. המילים **שָׁרַת**, **נְהָג**, **גִּבְאִי** זהות בדרך תצורתן.

חלק שני – שאלות פתוחות

פרק ד: תחביר ושחבור (20 נקודות)

ענה במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 41-46 (לכל שאלה – 5 נקודות).
שים לב: המשפטים בשאלות מפוסקים על-פי כללי הפיסוק החדשים.

אם בחרת לענות על אחת או על יותר מהשאלות 41-42, ענה לפי ההוראות האלה:
סיווג: – ציין את הסוג התחבירי של המשפט – פשוט, מאוחה (מחובר), מורכב.
– אם המשפט (או חלק ממנו) חסר, בעל נושא סתמי או בעל חלק ייחוד – ציין זאת.
תחימה: – במשפט מאוחה (או בפסוקית מאוחה) – תָּחַם את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
– במשפט מורכב (או בפסוקית מורכבת) – תָּחַם את הפסוקית (או את הפסוקיות), וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
הגדרה: – ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות במשפט בקו.

41. נתח את המשפט שלפניך לפי ההוראות שבמסגרת לעיל.

בניי, אם עשירים אתם בגאווה, מעיד אני עליכם שעניים אתם בתורה.

42. נתח את המשפט שלפניך לפי ההוראות שבמסגרת לעיל.

הרצון לשלוט על הזולת הוא דחף מצוי אצל בני-אדם, אולם השליטה היחידה שראוי לחתור אליה היא השליטה העצמית.

43. בסעיפים א-ה ציין את התפקיד התחבירי של המילה "שמחה", המודגשת בקו.

(לכל תפקיד תחבירי – נקודה אחת.)

א. שמחה, ניפגש מחר בחתונה.

ב. תגובתה גרמה לי שמחה רבה.

ג. נעניתי בשמחה להזמנתה.

ד. כלת השמחה הגיעה לאולם.

ה. אין שמחה כהתרת הספקות.

אם בחרת לענות על אחת או על יותר מהשאלות 44-45, ענה לפי ההוראות האלה:
— הקפד על משמעות הגיונית של המשפט ששחברת.
— פסק כהלכה את המשפטים ששחברת.

44. קרא את שלושת המשפטים III-I שלפניך, וענה על שלושת הסעיפים א-ג לפי ההוראות שבמסגרת לעיל.

I הקהל מנמנם.

II הקָשָׁב באולם מתפוגג.

III המרצה שולף משל עסיסי.

א. שחבר את שלושת המשפטים למשפט מאוחה. (נקודה אחת)

ב. שחבר את המשפטים I, II ו-III למשפט מורכב בעל פסוקית סיבה מאוחה.
(2 נקודות)

ג. שחבר את המשפטים I ו-III למשפט מורכב בעל פסוקית זמן ובעל חלק ייחוד.
פְתַח בחלק הייחוד. (2 נקודות)

45. עיין בטבלה שלפניך, שבה מפורטים לשלוש ערים זמני הדלקה של נרות שבת לערב שבת קודש פרשת פנחס.

ענה על הסעיפים א-ג לפי ההוראות שבמסגרת (בראש העמוד).

שים לב: אין צורך להפוך את המספרים למילים.

זמני הדלקה של נרות שבת		
	ירושלים	19:13
	תל-אביב	19:29
	חיפה	19:22

א. השתמש בכותרת שבתוך המסגרת ובאחד הנתונים וכתוב משפט פשוט, שיש בו פנייה. (נקודה אחת)

ב. השתמש בכותרת שבתוך המסגרת ובשני נתונים וכתוב משפט מאוחה שמני בקשר של ניגוד (כל איבר במשפט יהיה שמני). (2 נקודות)

ג. השתמש בכותרת שבתוך המסגרת ובשלושת הנתונים וכתוב משפט מאוחה בעל נושא סתמי (כל איבר במשפט יהיה בעל נושא סתמי). (2 נקודות)

46. לפניך משפט דו-משמעי:

פגשתי את הבת של חברתי שעובדת בסמינר.

א. העתק למחברתך את החלק הדו-משמעי. (2 נקודות)

ב. הסבר במילים שלך את שתי המשמעויות השונות של המשפט. (3 נקודות)

/המשך בעמוד 12/

פרק ה: הבנה (23 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על כל השאלות 47-52 שאחריך.

שים לב: קרא תחילה את הקטע כולו קריאה ראשונה. עיין בשאלות, ורק אחר-כך ענה עליהן, תוך קריאה חוזרת של החלקים הנוגעים לשאלות.

המלך, השועל והלקח

(מעובד על-פי ח' נתנאל, ערוגת בשמים, תשל"ב)

- פסקה א
- "משל למה הדבר דומה? לבן מלך שחטא לאביו וגירשו מלפניו לארץ גזרה... לעשיר גדול שיצא אל היריד... לשועל ששוטט ביער... ל..."
- אכן, המשל הוא אמצעי מקובל להעברת מסרים ולהבהרת רעיונות בדרך מוחשית, מושכת וקלה. המשל הוא סיפור קצר הלקוח מעולם הדומם, הצומח, החי והמְדַבֵּר. משמעותו רומזת אל מעבר למסופר, ותכליתו – הנמשל.
- 5
- פסקה ב
- אחד התפקידים החשובים של המשל הוא לעורר חיים ועניין בסיטואציה של שעמום או אדישות, והוא אמנם "פטנט" המשמש בהצלחה דרשנים. הקהל מנמנם: הקֶשֶׁב מתפוגג? מיד שולף המרצה משל עסיסי, כזה שיש בו עלילה ודגדוג של מתח, וכבר נדלקות העיניים וראשים שמוטים מתעוררים לחיים, כי אכן המשל מרתק ומעניין, והעוקץ שבו – שובה לב. דומה הדבר לאב שחפץ להאכיל את בנו מחוסר התיאבון, הבן מסרב לאכול ומהדק את שפתיו. האב מנסה בעזרת בדיחות לשעשע את בנו ולהסיח את דעתו מההתנגדות לאכילה, ואז – כשפותח הבן את פיו בחיך – ממחר האב ודוחק את הכפית אל בין שיניו...
- פסקה ג
- תפקיד אחר של המשל הוא לעקוף את ההתנגדות הטבעית של האדם לדברי ביקורת. יש שאדם שומע דברי אמת בלתי נעימים ולבו חסום – אין הוא מוכן לקבלם. הביקורת עשויה ללבוש צורת תוֹכַחַה מכאיבה או דרישה נוקבת לשינוי בהתנהגות. לא פעם גורמת הביקורת עלבון צורב ותחושת כישלון, שכן לא קל לאדם להתייצב מול מחדליו ולהודות בטעויותיו; על כן הוא נוטה להתגונן ולדחות את הביקורת בתירוצים שונים. אדם קרוב אצל עצמו, וחשוב לו להגן על עצמו מפני פגיעה. משום כך, לעתים קרובות דברי המוסר אינם מתקבלים ואינם פועלים את פעולתם.
- 15
- 20
- פסקה ד
- למה הדבר דומה? מסביר זאת המדרש (שיר השירים): דומה הדבר לקיתון [כד] מלא מים רותחים, ולא היו לו אזניים [ידיות] להיטלטל – בא אחד והתקין לו אזניים ויכלו לטלטלו ולהשתמש בו. מה הן ה"ידיות" שאִפְּשְׂרוּ לאחוז בכד החם? – המשל. המשל מרחיק את הסיפור לזירה אחרת, לעולם רחוק ובלתי מאיים, וכך מרגיע את האדם: "לא בך מדובר, זה עניינו של שועל אחד... של עשיר אחד, פלוני מארץ נהריים..."; וכך, כאשר האדם משוחרר מן הצורך להתגונן, הוא מסוגל להפעיל את כושר השיפוט שלו ולבחון את הדברים באופן אובייקטיבי יחסית. רק אז הוא קולט את דברי ה"רותחין" ומגלה בעצם כי "הוא האיש" וכי בו עצמו הדברים אמורים.
- 25
- 30

- פסקה ה ראוּי להדגיש כי מעלה יתרה יש כאשר גילוי האמת נובע מן האדם עצמו ואינו "מונחת" עליו ממקור חיצוני. זאת משום שהדברים הנובעים מהכרתו הפנימית – שלו הם, מתוך עצמו הם באים, והרי הם מעין צו פנימי התובע ממנו להשתנות. דוגמה מובהקת לכך מצינו בדברי נתן הנביא לדוד המלך במשל כבשת הרש (שמואל ב, י"ב): "ויאמר נתן אל דוד אתה האיש". מסביר מצודת דוד: "על כי רצה [נתן] שדוד בעצמו יפסוק הדין על עצמו, לזה אמר לו כאילו קובל לפניו על העוול הנעשה בעיר, שהוא [דוד] יעשה משפט, וכשיפסוק הדין, אז יאמר לו – אתה האיש! [...]"
- פסקה ו לא רק להעברת מִסָּר של ביקורת מסייע המשל, אלא גם להבהרת דברי חכמה ודעת. המשל ממחיש דברים מופשטים או מסובכים ומקרב אותם אל השכל וההיגיון. ושוב מסביר זאת המדרש (בשיר השירים) על-ידי משל: "למה הדבר דומה? לבאר עמוקה מלאה מים, והיו מימיה צוננין ומתוקים וטובים ולא הייתה ברייה יכולה לשתות ממנה, בא אדם וסיפק לה חבל [ודליל] ודלה ממנו ושתה [...]"
- פסקה ז דוגמה נוספת מבהירה כיצד יכול המשל לסייע בביאור רעיונות קשים ומופשטים. מחומש במדבר, י"א נלמד שהי האציל מרוחו של משה רבנו על שבעים הזקנים, ומשה לא חסר דבר. קשה לתפוס רעיון זה כי מה משמע "לא חסר דבר"? כיצד יכול אדם לתת מעצמו ולא להחסיר? מסביר זאת רש"י במשל: "דומה באותה שעה לנר שמונח על גבי המנורה, והכול מדליקין הימנו, ואין אורו חסר כלום". הציור החי של הנר הדולק ממחיש ומבהיר את הרעיון המופשט בדבר סגולתה המיוחדת של נתינה רוחנית.
- פסקה ח ראינו אפוא כי כמה שימושים לו, לְמִשָּׁל: העברת דברי מוסר והבהרת דברי חכמה, ושניהם בדרך מעניינת ומושכת. בעל המוסר נזקק למשל כדי לעקוף התנגדויות, לרכך דברים ובכך לסייע לאדם לקבלם, ואילו החכם נעזר ברִיז המשל כדי לפשט ולהמחיש רעיונות עמוקים ומסובכים. אכן, על המשל אפשר לומר כי הוא מרחיק את הקרובים ומקרֵב את הרחוקים ומעורר את הנרדמים...

(שים לב: השאלות בעמוד הבא.)

ענה על כל השאלות 47-52.

47. בקטע מוצגים שלושה סוגי אנשים המשתמשים במשל: הדרשן, בעל המוסר והחכם. השלם בקצרה את הפרטים בנוגע לכל אחד מסוגי האנשים. **העתק** את התשובה למחברתך. (9 נקודות)

החכם	בעל המוסר	הדרשן	
			א. מטרת המשל
			ב. משל מן הקטע המבהיר כל מטרה
			ג. ביטוי מתאים למטרת המשל בפסקת הסיום

48. השלם את המשפט על-פי אחת מהאפשרויות שלפניך.

שומע אדם דברי תוכחה באמצעות משל, ואז...

- א. הוא חש עלבון צורב ותחושת כישלון.
ב. הוא מתעורר לחיים ועיניו נדלקות.
ג. הוא מגלה כי בו הדברים אמורים.
ד. הוא מבין דברים מופשטים וקשים.

העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

(2 נקודות)

49. הפתיחה למאמר (שורות 1-2) מציגה חלקי משלים כדי:

- א. לעורר שאלה.
ב. לעורר עניין.
ג. להגדיר מהו משל.
ד. לסייע בהבנת הנמשל.

העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

($1\frac{1}{2}$ נקודות)

50. א. "לא קל לאדם להתייצב מול מחדליו ולהודות בטעויותיו; על כן הוא נוטה להתגונן" (שורות 17-18).

(1) **העתק** למחברתך מן המשפט הזה את הקשור. ($\frac{1}{2}$ נקודה)

(2) לפניך ארבעה קשורים. אחד מהם שונה בתפקידו מתפקיד הקשור שהעתקת בסעיף (1). **העתק** אותו למחברתך.

— לכן

— משום כך

— מאחר ש

— לפיכך

(נקודה אחת)

ב. "דוגמה מובהקת לכך מצינו בדברי נתן הנביא לדוד המלך" (שורה 34).

(1) **העתק** מן המשפט הזה את המאזכר. ($\frac{1}{2}$ נקודה)

(2) נסח בלשונך למה הוא רומז. (2 נקודות)

51. בכל אחת מהשורות א-ה מופיעה מילה (ביטוי) מודגשת הלקוחה מהקטע, ומולה קבוצה של שלוש מילים. מכל קבוצה כזו, בחר במילה אחת **נרדפת** אך במילה אחת **מנוגדת** למילה המקבילה מן הקטע, ו**העתק** אותה למחברתך. ($2\frac{1}{2}$ נקודה)

א. **מתפוגג** (שורה 8) — נשפך, מתנועע, נמוג

ב. **שובה לב** (שורה 10) — מושך, שבוי, נוגע ללב

ג. **להסיח את דעתו** (שורה 12) — לנסח, לשוחח, למקד

ד. **אובייקטיבי** (שורה 28) — אקטיבי, סובייקטיבי, אגרסיבי

ה. **דלה** (שורה 43) — דהה, שאב, שאף

52. ציין מהו התפקיד של כל אחד מסימני הפיסוק המודגשים שלפניך:

א. שלוש הנקודות שאחרי המילים — לשועל ששוטט ביער . . . (שורה 2).

ב. הסוגריים במילה — [כד] (שורה 23).

ג. המרכאות במילה — "מונחת" (שורה 32).

ד. הנקודתיים במשפט — כמה שימושים לו, לְמִשָּׁל: העברת דברי מוסר

והבהרת דברי חכמה (שורות 50-51).

(4 נקודות)

פרק ו: הבעה (8 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 53-54 בהיקף של 10-15 שורות.

53. "אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו". (פרקי אבות, פרק ד', משנה כ')

כתוב חיבור קצר, והסבר בו מאמר זה של חז"ל. הדגם את דבריך.

54. יוצא לו אדם ליריד השנתי בעיר הגדולה, עמוס תכניות. חפץ הוא למלא את סליו ולשוב לביתו עם סלים גדושים.

משוטט לו האיש בעיניים משתאות, מתבונן באורות הקורצים, מאזין לקולות העליזים, נהנה מריחם המְשִׁיב של המאכלים העֲרִיבִים והוא צוהל ושמח. הערב נד. כבים האורות, הרוכלים אורזים את מרכולתם הריחנית, והיריד מתרוקן מיושביו – חלפה השעה... שב האדם לביתו, נבוך, מבויש ונכלם, כי ריקים סליו.

כתוב חיבור קצר, והסבר בו את הרעיון המובע במשל.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך